

Om Danmarks Fiskerier i Fortid og Nutid.

Af Postmester i Aalborg V. Kierboe.

At Fisk har spillet en stor Rolle som Næringsmiddel for vort Fædrelands første Beboere, fremgaar klart af Køkkenmøddingerne, og disses Beliggenhed ved Kyster, Fjorde og større Indsøer vise ogsaa, at Adgang til Fiskeri har været bestemmende for, hvor Befolkningen overhovedet kunde bo. Der er imidlertid heller ingen Tvivl om, at Fisk vedblev at have stor Betydning som Næringsmiddel, efterhaanden som den øvrige Del af Landet blev bebygget, og dette galdt saavel Saltvands- som Ferskvandsfisk, i hvilken Henseende jeg skal gøre opmærksom paa, at Fjorde og Vige dengang strakte sig i langt højere Grad end nu ind i Landet, og at Ferskvandsarealet var meget betydeligere end for Tiden, saaledes at der paa mange Steder, hvor der nu er Eng eller Mose, var Sø, samt at Aaer og Bække havde en langt større Vandmængde og vare meget mere fiskerige.

I adskillige Aarhundreder har Fiskeri imidlertid ikke haft den Betydning for den danske Befolkning, som man efter Landets Beliggenhed skulde tro, og naar jeg nu skal gaa nærmere ind paa Fiskerierne, kan jeg med Hensyn til Ferskvandsfiskeriet fatte mig i Korthed.

Den ældgamle Ordning med Hensyn til Retten til dette Fiskeri var den, at Rettigheden tilkom Lodsejeren, for saa vidt der var Tale om Damme, Smaasøer og Smaaaaer, hvorimod der med Hensyn til større Indsøer og betydeligere Aaløb galdt den samme Regel som for Fjorde og Sunde, nemlig den, at Kongen havde en Højhedsret derover, og at han kunde ordne Fiskeriet dersteds efter sit Godtbefindende samt give enkelte Personer en udelukkende Fiskeriret. Man har ogsaa fra Middelalderen en Mangfoldighed af Exempler paa en saadan Overdragelse af Fiskeriretten uden Hensyn til Lodsejerne, og det er ganske naturligt, at Klostrene, for hvem Fisk paa Grund af Fastepaabudet maatte spille en særlig Rolle, søgte at erhverve sig saadanne Rettigheder, og at dette ogsaa lykkedes dem, og at Klostrenes Fiskerier i Middelalderen vare i en fortræffelig Stand, er formentlig bekendt nok.

Ogsaa Adelsmænd og Købstæder erhvervede sig saadan udelukkende Fiskeriret i enkelte Vande, og det ligger i Sagens Natur, at Købstæderne i saa Henseende havde en Ven i Kongerne. Dette gælder saaledes Randers Borgere, der af Kong Hans fik Stadfæstelse paa den Ret, som de fra gammel Tid havde haft til Anbringelse af Fiskegaardene i Gudena saavel oven- som nedenfor Randers Bro. Lodsejerne vilde ganske vist ikke respektere denne Fiskeriret, og uafslædig var der Stridigheder derom, men Borgerne fik stadig Medhold hos Kongerne.

Under de for Adelsvældets Udvikling gunstige Tider udvikle Forholdene paa Landet sig imidlertid derhen, at Fiskeriet i de ferske Vande bliver en Herlighedsret for Godsejerne paa samme Maade som

Jagtretten, og det er denne Ordning, vi finde i Kr. 5tes danske Lov, som i 3—30—20 siger: »at ingen Bonde maa fiske i sin Gaards tilliggende Sølod eller Mølle-dam uden sin Husbonds Forlov«.

Jeg kan ikke illustrere Forholdene paa den Tid bedre end ved at anføre, hvad Arent Berentsen siger i »Danmarks og Norges frugtbare Herlighed«, som er fra 1656. »De fleste Herregaarde i Danmark have ferske Søer og Aaer, i hvilke for Adelen og Herskabet selv kan have til daglig Spisning Fisk som Karper, Gedder, Aborrer, Karudser osv., hvad der er en stor Lettelse i en god Mands Husholdning. Hvis saadanne Søer ikke have, eller de ligge for langt borte, er der stedse for Haanden Damme og Grave, i hvilken den samme Slags Fisk ere forsatte, saaledes at de strax kunne være for Haanden«. Han tilføjer for Sællands Vedkommende: »De derværende ferske Søer give allehaande gode Fisk som Karper, Karudser, Gedder osv. Deraf kommer dog i Almindelighed ikke den gemene Almue Noget til Gode, eftersom saadanne Søer stedse enten kgl. Majestæt eller Adelen tilhørende ere, hvorfor de ogsaa blive brugte til Hans Majestæts og Adelens egne Spisninger og Fornødenheder. Dog har Hans Majestæts Fiskemester Magt udi de store fiskerige Søer undertiden at lade drage, og hvis bekommes at afhænde, saa at deraf Enhver for et billigt Værd efter Begæring kan have«, og for Jylland: »Fiskeri er overflødig næsten overalt i Landet, og de ferske Søer og Aaer give saa rigeligt af Lax, Karper, Ørreder, Aal, Gedder osv., at ikke blot Adelen og de Fornemste i Landet deraf kunde have Fornøjelighed, men og den gemene Mand og Almue stor Undsætning. Særdeles

ere de store og fiskerige Søer ved Skanderborg Slot berømte, og der kan endog være Tvivl om, hvorvidt disse Søer eller den laxerige Randers Aa skal berømmes mest.

Det forekommer mig, at man af denne Skildring faar et godt Billede af Forholdene for halvtredje hundrede Aar siden. Ferskvandsfisk var bleven en Lækkerbidsken, som ikke vankede for den store Befolkning, men som Kongen og Adelen satte stor Pris paa, hvorfor der ogsaa omhyggeligt værnedes over dette Forhold. Det er formentlig bekendt, at f. Ex. Peder Oxe bragte Fiskeriet ved Gisselfeldt i en udmærket Stand, og at Kongerne Frederik II og Kristian IV med stor Omhyggelighed vaagede over den dem tilkommende Fiskeriet paa Krongodserne.

For Tiden har Ferskvandsfiskeriet kun nogen Betydning paa ganske enkelte Steder, saaledes f. Ex. Aalefiskeriet i Silkeborgsøerne og Laxefiskeriet i Skernaa, Sneumaa og Gudena, hvor det dog kun er en Skygge mod, hvad det tidligere har været. Imidlertid er der jo indsigtfulde Folk, som mene, at Ferskvandsfiskeriet godt kunde blive af nationaløkonomisk Betydning i Danmark, naar det dreves paa rationel Maade paa Grundlag af kunstig Udclækning og med sagkyndig Bistand, saaledes at man paa hvert Sted kun søgte at frembringe den Slags Fisk, som passede til vedkommende Vand, og det her i Danmark eksisterende »Danske Fiskeriselskab« har da ogsaa taget denne Sag op paa sit Program.

I det hele maa man paa det nationaløkonomiske Omraade ikke overse de smaa Indtægter, særlig for Tiden da vore Hovederhverv have saa store Vanske-

ligheder at kæmpe mod, og det er i saa Henseende værd at lægge Mærke til, hvilken Rolle nu f. Ex. Æggeproduktionen spiller her i Landet, hvor Udførselen af Æg alene repræsenterer en lige saa stor Sum som Udbyttet af alle danske Saltvandsfiskerier.

Hvad Saltvandsfiskeriet angaar, skælner man i Almindelighed mellem Kystfiskeri og Havfiskeri, og ved det sidste forstaar man et saadant, der finder Sted med større søgaaende Fartøjer — saavel Sejl- som Dampskibe —, der ere indrettede paa at holde Søen i længere Tid og at behandle det opfiskede Kvantum ombord. Herhen hører f. Ex. det Fiskeri, som af flere Nationer drives under Island, saaledes Franskmændenes Torskefiskeri, Englændernes Rødspættefiskeri og Amerikanernes Helleflynderfiskeri dersteds samt for en Del Englændernes og Tyskernes Fiskeri i Nordsøen. Da imidlertid dette Havfiskeri ingen videre Rolle spiller for det egentlige Danmark, hvor det Fiskeri, der drives fra Frederikshavn og nogle andre Steder med Fiskekuttere, kun kan betegnes som et udvidet Kystfiskeri, og da denne Inddeling i alle Tilfælde historisk ikke kan benyttes, vil jeg tillade mig her at dele de danske Saltvandsfiskerier paa en noget anden Maade, nemlig i det sædvanlige Fiskeri og den Form for Fiskeri, hvor der paa et enkelt Sted og paa et enkelt Tidspunkt af Aaret fiskes en saa stor Mængde af en enkelt Slags Fisk, at der bliver Tale om en Slags Storindustri med alle de for den Form af Virksomhed karakteristiske Forhold. Et Exempel paa en saadan Masseproduktion have vi for Tiden i det bohuslenske Sildefiskeri, der, efter at have været aldeles borte fra Aarhundredets Begyndelse, har været meget rigt siden Slutningen af

Halvfjerdserne, og det er bekendt, at vi ogsaa her i Danmark i sin Tid have haft den Slags Fiskeri, nemlig i Middelalderen i Øresundet og paa forskellige Tids-punkter, f. Ex. i dette Aarhundredes Begyndelse i Limfjorden. For Tiden kendes ganske vist dette Fiskeri ikke her i Landet, men det har som sagt spillet en ikke ringe Rolle i fordums Tid, og dette er Grunden til, at jeg her inddeler Havfiskerierne paa en noget anden Maade end den almindelige.

Det er altid den Form af Fiskeri, der falder mest i Øjnene, og om hvis Rigdom og Fordelagtighed der, særlig naar det er forbi, uddanner sig de mest storartede og overdrevne Forestillinger hos Menigmand, men det er værd at lægge Mærke til, at det altid har været og vedblivende er en af de mest risikable Forretninger, som tænkes kan, og at det er en Virksomhed, der kræver en uhyre Anvendelse af Kapital og Arbejde.

Jeg skal gaa lidt nærmere ind paa de to Storfiskerier, som Danmark har haft, og det er da naturligt først at tage Middelalderens Øresundssildefiskeri. Dets Glansperiode faldt i det 13de, 14de og 15de Aarhundrede, men for det sidstnævntes Vedkommende er der Beretninger om, at Silden af og til helt blev borte, og i den første Halvdel af det 16de Aarhundrede indskrænkedes Fiskeriet mere og mere, saa at det omtrent fuldstændig forsvandt i Midten af Aarhundredet. Det fandt som bekendt Sted ved den lille Halvø, som fra Skaanes Sydspids gaar ud i Øresund og saa at sige lukker for dette mod sydøst, og paa hvilke Fiskerlejerne Falsterbo og Skanør ere beliggende. Sildefiskeriet indtraf alene om Efteraaret i September og

Oktober Maaneder, og det har efter alle Solemærker at dømme været meget rigt. Allerede Saxo fortæller, at der i Øresund var en saa stor Mængde Sild, at en Baad neppe kunde ro sig frem, og at man kunde tage Fiskene med bare Hænder og ikke behøvede Garn. Nu er det en Selvfølge, at saadant kun kunde være Tilfældet paa enkelte Steder og Tider, men iøvrigt behøver der ikke at være nogetsomhelst overdrevet i Skildringen, da den fuldt ud passer paa de Forhold, der den Dag i Dag finder Sted paa de Steder, hvor de store Sildestimer indfinde sig.

Ogsaa flere andre af Middelalderens Forfattere end Saxo omtale Øresundets store Silderigdom, og tilstrækkelige Beviser i saa Henseende har man baade derigennem, at der allerede tidligt ved den saakaldte Valdemarske Skanørske Lov udvikler sig særlige Retsregler for dette Fiskeri, og derigennem at de hanseatiske Byer samt alle andre Steder her i Nordevropa, hvor der var en nogenlunde udviklet økonomisk Virksomhed, søgte at faa Andel i det oftnævnte Fiskeri og de dermed følgende Virksomheder.

Det var en overordentlig betydelig Mængde Mennesker, som om Efteraaret samlede sig paa den ovenfor omtalte lille Halvø. En fransk Rejsende, som paa Valdemar Atterdags Tid drog gennem Øresundet i Sildetiden, og hvis Indberetning til den franske Konge er bevaret, angiver Antallet af den samlede Menneskemængde til over 300,000, men selv om dette er overdrevet, og man hellere vil holde sig til en Opgørelse fra Frederik den 1stes Tid c. 1530, altsaa paa en Tid da Fiskeriet i Øresund alt var i Tilbagegang, i hvilken Opgørelse Antallet af mødte Baade i Øresund i Fisketiden an-

gives til c. 8,000, kommer man dog til et meget betydeligt Antal Mennesker, efter Sagkyndiges Beregning til mellem 40 og 50,000 Fiskere alene.

De Folk, der indfandt sig ved Fiskerierne, vare af to forskellige Klasser, nemlig dels Købmænd og dels Fiskere. Disse sidste strømmede i Fisketiden til fra de omliggende Egne, fra Skaane, Sælland, Falster og Nordtyskland, og de betragtedes som en langt lavere Klasse end Købmændene. Saaledes havde de tyske Fiskere ikke Adgang til Borgernes Territorier, men vare i Fisketiden placerede paa Strandbredden, gruppevis afsondrede efter de Byer, hvorfra de vare, for mindre let at rage uklare. For at holde Styr paa disse Krabater maatte man selvfølgelig have meget drakoniske Bestemmelser. Der var saaledes Dødsstraf for Fiskerne ved at vise sig paa Søen med Vaaben, og det samme var Tilfældet, hvis en Fisker kom paa Havet uden Garn, og han ikke kunde bevise, at han netop kom fra at have røgtet saadanne — Bestemmelser, der formentlig vare nødvendige for at forhindre Sørøveri. Fiskerne fiskede ikke for egen Regning men vare i Købmændenes Tjeneste, og det var dem forbudt selv at salte Fisk ud over nogle faa Tønder til eget Brug, hvorimod de skulde sælge Sildene til Købmændene til videre Behandling, en Bestemmelse, der kunde synes haard, men som aabenbart var nødvendig for at forhindre, at der, ved at alle og enhver saltede Sild, fremkom et for Handelen meget daarligt Produkt.

Den anden Klasse af Besøgende var Købmændene, og af dem indfandt der sig Borgere fra Hansestæderne, fra hollandske og engelske Byer samt fra svenske, norske og danske Købstæder, og det var den Klasse,

for hvis Regning Fiskeriet dreves, og som besørgede Fiskens videre Behandling og Afsætning, i hvilken Henseende jeg skal bemærke, at Markedet strakte sig over en betydelig Del af Evropa.

For de danske Konger var Øresundsfiskeriet aabenbart en meget stor Indtægtskilde, og der er ingen Tvivl om, at de efter hele Datidens Skik har benyttet deres Højhedsret til at tage Told og andre Afgifter i en Uendelighed. Der existerer en Indberetning til Frederik den 1ste fra omtrent Aar 1530 om de Indtægter, som Kongen havde af det skaanske Sildefiskeri, og paa dette Tidspunkt, da Fiskeriet som ovenfor bemærket var i Tilbagegang, var Tolden og de andre Pengeafgifter lige saa stor som Indtægten af alle Slotte og af samtlige Byskatter i Skaane, nemlig 2,500 Mark, og desforuden betaltes der en Sildeafgift in natura, der beløb sig til mellem 7 og 8,000 Td.

Det er nu en bekendt Sag, at alle danske Historie-skrivere fremhæve det sørgelige i, at Øresundsfiskeriet ikke var forbeholdt Landets egne Børn, og det harmelige i at se Hanseaterne gaa af med den rige Profit ved Fiskerierne, og Allen fremhæver i sin Haandbog i Fædrelandets Historie som Højdepunktet af Nedværdigelsen, »at Landets egne Indvaanere af Fremmede maatte købe den Fisk, som i saa rigelig Mængde faldt ved deres egne Strande«. En noget anden Betragtning er dog gjort gældende af Zoologen Prof. Henrik Krøyer, som har skrevet en Afhandling om det skanørske Sildefiskeri i Middelalderen, der findes optaget i »Nordisk Aarsskrift for Fiskeri« af 1887, og til hvilken Afhandling jeg skal henvise d'Hr., som ønske nærmere Oplysning.

Det var som tidligere omtalt ikke blot Handelsfolk fra Lybeck, Rostock, Greifswalde, og hvad de andre Hansestæder nu hed, der gav Møde ved det skaanske Fiskeri, men det samme galdt om Borgere fra alle andre nordevropæiske Byer, hvor der overhovedet dreves nogen Handelsvirksomhed, saaledes foruden hollandske, engelske, norske og svenske Byer visse danske Købstæder, som København, Køge, Ribe, Aalborg, Svendborg osv. Hver af de Byer, hvis Borgere saaledes plejede at indfinde sig ved Øresundsfiskeriet, havde af de danske Konger erhvervet sig visse Privilegier med Hensyn til Fiskeriet, og om disse Privilegier end vare forskellige i det enkelte Øjeblik for de forskellige Byer, var dog i det hele den ene By, den være indenlandsk eller udenlandsk, ikke mere begunstiget end den anden, og det maa vel erindres, at Privilegierne ikke vare givne til Nationer eller Stater, men til hver enkelt By. Privilegiet bestod ikke i en Ret til at deltage i Øresundsfiskeriet, thi denne Ret havde efter Datidens Opfattelse enhver, der vilde svare Kongen den bestemte Afgift og rette sig efter de givne Bestemmelser, men det væsentligste Privilegium bestod for hver enkelt By i en Ret til en større eller mindre Landstrimmel paa den oftnævnte Halvø ved Falsterbo, et Territorium, der benævnedes et »Fed«, samt en Ret for vedkommende Bys Borgere til paa »Feddet« at salte og tilberede Silden samt til at drive Handel dersteds, i hvilken Henseende det maa tilføjes, at der i Sildetiden ved Falsterbo var et overordentlig betydeligt Marked for hele Nordevropa. Endelig indbefattede Privilegierne i Almindelighed en Ret til for hver By paa sit Fed at have sine egne Fogder, som havde

Jurisdiktion undtagen i Drabssager og lignende, der hørte ind under Kongens Foged. Prof. Krøyer gør med Rette opmærksom paa, at det at have egne Fogder aabenbart var en Nødvendighed for de Fremmede, da de ellers vilde have været aldeles prisgivne de danske Fogder, hvis Administration paa de Tider havde en ikke ringe Lighed med Nutidens tyrkiske Paschaers, og hvis Hovedbestræbelser gik ud paa at presse saa meget som muligt ud af de Personer, der kom indenfor deres Raaderum.

At Hanseaterne ved forskellige Lejligheder og særligt, da de efter Valdemar Atterdags uheldige Krig mod dem havde faaet Falsterbo og Skanør med omliggende Herreder i Pant, brugte deres Magt paa en overmodig Maade, og at de af al Evne søgte at fortrænge de uvelkomne Hollændere og Englændere samt andre Konkurrenter er formentlig udenfor al Tvivl, ligesom man ogsaa kan forstaa, at de danske Købmænd, der ikke kunde konkurrere med de langt dygtigere og kapitalstærke Hanseater, fattede et stærkt Had til disse deres overlegne Konkurrenter, men det maa dog bemærkes, at Hansestæderne ved visse Lejligheder, naar de vare blevne for slet behandlede af de danske Fogder, brugte som Straf mod de Danske at forbyde deres egne Borgere at tage til Skaane i Sildetiden, og at det var en stor Ulykke for Landet, da Viktualiebrødrenes forfærdelige Plyndringer i det 15de Aarhundrede gjorde Havene saa usikre, at Hanseaternes skaanske Rejser maatte indstilles i flere Aar, da Følgen deraf var, at et i de Tider saa vigtigt Næringsmiddel som saltet Sild steg til en overordentlig høj Pris.

Man behøver heller ikke at have givet sig af med nationaløkonomiske Studier i ret lang Tid for at være klar paa, at den danske Købmandsstand ikke i det 13de, 14de og 15de Aarhundrede var i Besiddelse af den Forretningsdygtighed og Kapital, som var nødvendig for tilstrækkeligt at kunne udnytte et saa stort Fiskeri, som Øresundssildefiskeriet utvivlsomt har været. Efter alle Beretninger fra den Tid kom Silden i uhyre Stimer paa et bestemt Tidspunkt af Aaret, og det galdt da om at benytte Øjeblikket til at faa den fanget. Men tror nu nogen, at den indfødte Købmandsstand dengang havde Midler til at koncentrere en saa stor Arbejdsanvendelse, som her udkrævedes, eller var i Besiddelse af den nødvendige Kapital til at faa det opfiskede Kvantum videre behandlet og saltet, hvortil der jo fordredes et stort Udlæg til Salt, Fustager osv., eller endelig til at faa de saltede Sild afsatte, i hvilken Henseende der som ovenfor bemærket krævedes et Marked over den største Del af Evropa. Der er ingen Tvivl om, at den daværende danske Købmandsstand har manglet den nødvendige Dygtighed, Kapital og Forretningsforbindelse til at magte et saa stort Foretagende. Skulde der altsaa komme noget ud deraf, var det en Lykke, at der andetsteds var Folk, der kunde paatage sig Opgaven, og naar man rigtig ser til, forsvinder det odiøse i, at Danmarks egne Indbyggere — som Allen bemærker — af Fremmede maatte købe den Fisk, som i saa rigeligt Omfang faldt ved dets egne Kyster, thi Hanseaternes Produkt af saltede Sild var utvivlsomt langt bedre end det, som indenlandske Købmænd frembragte.

Med Hensyn til det andet Exempel paa Storfiskeri

her i Landet, Limfjordens Sildefiskeri, da kan jeg med Hensyn til dette fatte mig i Korthed, da jeg nylig i Nationaløkonomisk Tidsskrift har givet et Billede af dette Fiskeri i Aarhundredets Begyndelse. Karakteristisk for Limfjordssildefiskeriet er den Periodicitet, man kan paavise med Hensyn til det, et Forhold, som man jo finder overalt, hvor der er Tale om Sildestimer i større Mængde. I Middelalderen har Limfjordssildefiskeriet utvivlsomt ikke existeret, og det er formentlig først i Slutningen af det 15de Aarhundrede, altsaa omtrent samtidig med at Sildestimerne begyndte at blive borte fra Øresund, at Silden i større Mængde indfinder sig i Limfjorden. Herpaa tyder, at det først er fra den Tid, at der existerer nærmere Regler for Fiskeriet paa dette Sted, ligesom det ogsaa først er i Aaret 1524, at Hansestæderne faa samme Rettigheder i Limfjorden og andre Steder i Landet, »hvor Silden nu gaar til«, som de alt havde i Øresundet. I Slutningen af det 16de Aarhundrede forsvinder imidlertid Silden igen fra Limfjorden og kommer først tilbage omkring Midten af det 17de Aarhundrede. Den er derefter i Fjorden i omtrent 100 Aar, men i den sidste Halvdel af forrige Aarhundrede er den atter borte, og saa kommer den igen i de første 2 à 3 Decennier af dette Aarhundrede. Siden den Tid har den været helt borte, og karakteristisk er det, at der nu i den østlige Del af Limfjorden, hvor Fortidens Sildefiskeri væsentlig dreves, kun fiskes Sild til et Beløb af c. 20,000 Kr. aarlig. Om end Limfjordssildefiskeriet maa siges at have været betydeligt fra et Limfjordsstandpunkt, har det dog vistnok ingensinde i Rigdom kunnet taale Sammen-

ligning med Middelalderens Øresundsfiskeri eller f. Ex. med Bohuslens Sildefiskeri, og den største Kvantitet, der i de gunstigste Aar er opfisket, er vistnok kun mellem 100 og 150,000 Td., hvoraf c. 80,000 Td. bleve saltede for Handelen. Til Sammenligning hermed skal jeg bemærke, at der fra Bohuslens i Tiaaret fra 1793 til 1803 udførtes c. 300,000 Td. saltede Sild aarligt. Uagtet de smaa Forhold, der vare tilstede i Limfjorden, var dog saavel Fiskeriet som Nedsaltningen Forretninger, der krævede store Kapitaludlæg og derfor i Almindelighed ikke dreves for Fiskernes egen Regning, men saa godt som udelukkende var i Hænderne paa Folk med stor Kapital eller stor Kredit, ligesom ogsaa saavel Fiskerierne som Salterierne undertiden gave overordentlig store Tab, saaledes at disse Virksomheder krævede en betydelig økonomisk Modstandskraft hos de Personer, som gave sig af dermed. Jeg anfører dette for yderligere at vise, at man ikke i Middelalderen kunde have drevet det langt større Øresundsildefiskeri uden den kapitalstærke Hanseats Mellemkomst.

De her nævnte Storfiskerier have jo imidlertid kun historisk Interesse, og i Stedet for at hengive mig til ørkesløse Betragtninger over, hvor vidt de kunde komme igen, skal jeg nu gaa over til Landets mere sædvanlige Fiskeri.

Dette har utvivlsomt i adskillige Aarhundreder været drevet paa samme Maade og under samme Betingelser, saaledes at intetsomhelst Fremskridt er sket i mange Tider. Alt Fiskeri er foregaaet fra Kysterne i smaa aabne Baade, i hvilke Fiskerne, uagtet de ikke kunde fjerne sig langt fra deres Hjemstavn, døjede

meget ondt. Afsætningen af Fangsten var paa Grund af de elendige Samfærdselsmidler indskrænket til Fangststedets nærmeste Omegn, og naar Fiskeriet havde været usædvanlig stort, maatte den største Del af Fiskene bruges til Gødning. Fiskernes økonomiske Forhold vare yderst tarvelige og deres hele aandelige Standpunkt i den Grad ringe, at ingensomhelst Udvikling eller Forbedring i Fangstmetoderne var mulig.

I en Indberetning af 1801 til det saakaldte danske Fiskeselskab siges der om Forholdene ved det forholdsvis betydelige Fiskerleje Fladstrand, o: det nuværende Frederikshavn, at der derfra kun fiskedes med en halv Snes aabne Baade bemandede med ældre Mænd, at Baadehavnen var i en meget daarlig Tilstand, at Fiskerne i ingen Henseender vare modtagelige for Belæring om, hvad der kunde gavne dem, og at de i Almindelighed, naar de vare saa heldige at faa deres Fangst afsat til københavnske Kvaser, brugte de indkomne Penge til Drik, samt at de ofte ikke gad tørre Fisk, hvorved de dog ellers kunde have en lille Reserve til daarlige Tider.

Heller ikke Regeringerne have i Almindelighed skænket denne Form af Fiskeri nogen Opmærksomhed. Paa Merkantilismens Tid var det udelukkende saadanne Fiskerier som Hval- og Robbefangsten, der interesserede Statsmændene, og om end den fysiokratiske Skole konsekvent skulde lægge Vægt paa Fiskeri som et stof-frembringende Erhverv, maa det erindres, at Fysio-kratismens Interesse for sine Kælebørn mellem Erhvervene indskrænkede sig til den paa mange Omraader ganske vist nødvendige Foranstaltning at hæve de Baand, som i Tidens Løb vare lagte paa dem, og

saadanne indskrænkende Bestemmelser havde der aldrig været paa det oversete Fiskeri.

I de sidste Decennier er der imidlertid sket en ikke ringe Forandring, baade derved at Regeringen og Folk med Kapital have skænket Fiskerierne deres Opmærksomhed, og derved at Fiskerne og Fiske-metoden har gjort store Fremskridt, og de vigtigste Grunde til Fremskridtene have utvivlsomt været Udviklingen af Samfærdselsmidlerne, Anlæg af Havne samt Benyttelsen af større Fiskefartøjer. Jeg skal nu give et Billede af Forholdene paa de Steder, hvor Forandringen fra tidligere har været størst, nemlig Frederikshavn og Esbjerg.

Fra Frederikshavn dreves Fiskeriet indtil for c. 15 Aar siden saa godt som udelukkende med smaa aabne Baade, og Fiskerne maatte, for saa vidt de ikke kunde faa Fangsten solgt til Kvaser paa selve Fiskestederne, selv sørge for Fiskens Afsætning enten ved at falbyde den paa Byens Torv eller ved at gaa fra Dør til Dør med den, et Forhold hvis U hensigtsmæssighed er let iøjnefaldende. Nu er Fiskeriet med aabne Baade saa godt som forsvundet, og det drives nu af Fiskekuttere af Størrelse fra 20 til 50 Reg. Tons, af hvilke der findes over 100 ved Frederikshavn Toldsted. Da hver har en Besætning af 6 à 8 Mand, vil det ses, at det er et forholdsvis betydeligt Antal Mennesker, der ere beskæftigede med dette Fiskeri, og det opfiskede Kvantum Fisk repræsenterer ogsaa en Værdi af c. 1 Mill. Kr. aarlig, hvad der svarer til omtrent $\frac{1}{6}$ af Udbyttet af hele Danmarks Saltvandsfiskeri. Hvad Ejendomsretten over Fiskekutterne angaar, da er den i Almindelighed udstykket i Parter paa 500 eller 1,000 Kr., og det er

sædvanligvis Folk i Frederikshavn, København eller andre Steder, der eje disse Parter. Dog er det heller ikke saa sjældent, at Fiskerne selv have Part i Skibet, hvad der særlig gælder Fiskerne fra Bangsbo Strand. Fangsten deles saaledes mellem Fiskerne og Baadens Ejere, at hver Mand faar 1 Andel og Baaden f. Ex. 4, men Fiskerne maa da selv sørge for Proviant, medens alle Udgifter vedrørende selve Kutteren falde paa Ejernes Andele. Alle Kutterne fra Frederikshavn Tolddistrikt danne en gensidig Assuranceforening, og det er derved lykkedes at bringe Præmien overordentlig langt ned, ligesom ogsaa Udgifterne til Regnskabsførelsen for hver Kutter skal udgøre et meget ringe Beløb.

Det er saa godt som udelukkende Rødspætter, der fanges, og Fiskeriet finder Sted i Kattegattets vestlige og nordlige Del, hvor Læsø og Anholt med omliggende Grunde afgive gode Fiskepladser, samt ved den nordlige Del af Jyllands Vestkyst. Foruden Garn bruges særlig Snurrevaaddet, og til at drage dette have næsten alle Kuttere Dampspil, ligesom de ogsaa alle ere forsynede med Dam til Opbevaring af Fiskene. For saa vidt det opfiskede Produkt nu ikke sælges paa Fangstpladserne til Kvaser, der bringe det til København, Gøteborg, Kristiania eller andetsteds, føre Fiskekutterne det til Frederikshavn, hvor det sælges til Fiskehandlere, som i den ydre Havn have store Masser af Hyttefade til Fiskens Bevarelse i frisk og levende Stand. Fra Frederikshavn sendes Fisken saa i ispakkede Kasser pr. Jernbane til forskellige Steder i selve Landet og til tyske Pladser som Hamburg og Berlin.

Da man for c. 15 Aar siden begyndte paa dette her nævnte Fiskeri, var det en meget lukrativ Forretning, og Folk fik med stor Lethed c. 15 pCt. af deres Penge (det maa bemærkes, at der intet blev trukket fra til Amortering), men i de senere Aar er Udbyttet i Almindelighed kun omkring 4 pCt. Grunden hertil er utvivlsomt den, at Rødspættebestanden i Kattegattet er bleven mindre, ikke saa meget derved, at Antallet af Rødspætter er formindsket, som ved at særlig de store Rødspætter ere forsvundne, hvad der formentlig tyder paa, at der er fisket for meget. Det er maaske d'Hr. bekendt, at der er et Lovforslag fremme om Paalæg at udkaste Rødspætter under et vist Maal, naar saadanne komme i Vaaddene, en Foranstaltning, som Sverige nok ogsaa er villig til at træffe for sit Vedkommende, men som synes at møde Modstand hos mange danske Fiskere.

Jeg kan ikke forlade Frederikshavnfiskeriet uden at gøre opmærksom paa den Rolle, som Frederikshavn nu spiller for Transit af svensk og norsk Fisk. Fra Norge kommer saaledes store Masser af Hummer, som sendes videre særlig til Tyskland, og Byens Fiskehandlere drive snart denne Hummerhandel for egen Regning, snart optræde de kun som Expeditører. Fra Gøteborg kommer der i den Tid af Efteraaret, da Sildefiskeriet ved Bohuslen staar paa, daglig store Masser af fersk Sild, som saa sendes videre til alle mulige Pladser i Danmark og vel ogsaa for en Del til Tyskland, men for saa vidt det under Bohuslenfiskeriet indtræffer, at de tyske Østersøhavne fryse til, saaledes at de Dampskibe, som uafbrudt gaa mellem Skærgaardens Fiskepladser og tyske Havne for at forsyne

de derværende store Røgerier med fersk Sild, og som nok ofte tage Sild ind i Lasten paa samme Maade som Korn uden nogensomhelst Emballage, kommer der daglig til Frederikshavn hele Skibsladninger Sild, som sendes videre paa Jernbane, saaledes at der ofte maa gaa flere Extratog lige til Tyskland alene med Sild.

Et andet Sted i Landet har Fiskeriet udviklet sig paa en lignende Maade som det frederikshavnske, nemlig ved Esbjerg. Ogsaa der fandt indtil for c. 15 Aar siden Fiskeriet Sted i smaa aabne Baade særlig fra det gamle Fiskerleje Hjerting, der vil være d'Hr. bekendt som det Sted, hvorfra den første Dampskibsforbindelse med England havde sit Udgangspunkt, og Fiskerne levede under meget daarlige Kaar. Nu ere de aabne Baade erstattede af Dæksbaade, som gaa længere bort fra Kysten og fiske omkring Horns Rev, men det maa dog bemærkes, at disse baade ere meget mindre end de frederikshavnske og langt fra saa godt indrettede. De have saaledes som Regel ikke Dampspil til Inddragning af Vaaddet og ere ikke forsynede med Dam, saaledes at Fisken ikke er i særlig god Stand, naar den kommer til Land for at sendes videre. Det vigtigste Marked for det af Esbjergbaade opfiskede Produkt er ikke Tyskland men derimod England, og jeg har i saa Henseende hørt sige, at de danske Fiskerier vistnok fremtidig i højere Grad end hidtil maa søge det engelske Marked, der paa Fiskeområdet som paa næsten alle andre er omtrent istand til at absorbere alt muligt, eftersom Afsætningen i Tyskland i de senere Aar er blevet vanskeligere end forhen, væsentlig fordi det tyske Havfiskeri har taget et meget stort Opsving. Alene fra Weser- og Elbdistriktet er

der nu udrustet c. 100 Dampskibsfartøjer paa henved 100 Reg. Tons Stykket, som drive et virkeligt Havfiskeri, og Fiskeriet med mindre Sejlfartøjer skal være gaaet overordentlig tilbage i de nævnte Distrikter, medens de tidligere Fiskere have taget Tjeneste paa Fiskedamperne.

For at komme tilbage til Esbjerg skal jeg bemærke, at Udbyttet af Fiskeriet derfra kun er $\frac{1}{5}$ af Udbyttet af den frederikshavnske Fiskeflaade, og at det i det hele vistnok maa siges, at det endnu ikke er lykkedes at gøre Esbjerg til Udgangspunktet for et Vesterhavsfiskeri af nogen Betydning, hvad nu saa Grunden dertil er, om det er, fordi de dér hjemmehørende Dæksbaade ere for smaa og ikke tilstrækkelig godt indrettede, eller fordi Esbjerg ligger for langt borte fra de egentlige Fiskepladser, eller fordi et Vesterhavsfiskeri overhovedet kun kan baseres paa Fiskedampere, eller fordi Vesterhavet nu er saa gennemrodet af engelske og tyske Damptrawlere, at der foreløbig intet af Betydning er at fiske.

Den Landsdel, hvor imidlertid Fiskeriet spiller størst Rolle for Befolkningens hele økonomiske Liv, og hvor Fiskerne i Forhold til hele Befolkningen ere talrigst, er utvivlsomt Bornholm. Ogsaa herfra drives Fiskeriet nu for en stor Del med søgaaende Dæksfartøjer af Størrelse fra 5 til 10 Reg. Tons, og dernæst frembyder Øen stor Interesse derved, at der paa dens Kyster er anlagt flere egentlige Fiskerihavne, hvoraf adskillige af den Zahrtmannske Type. Dette gælder saaledes for Bornholms Sydkysts Vedkommende, hvor der som bekendt ikke findes Klipper, men hvor det paa Grund af den vandrende Sand er saa vanskeligt

at bygge Havne, som ikke sande til. Disse ere derfor anlagte ude i Havet, omtrent 2 à 300 Alen fra Land, og forbundne med dette ved en meget aaben Træbro, saaledes at Sandet kan skylle mellem Havnen og Landet. Der er paa Bornholms omtrent 14 Mil lange Kyststrækning ialt en halv Snes Dæksbaadehavne, som have kostet 20 til 40,000 Kr. Stykket, og Midlerne dertil ere skaffede ved rentefri Laan hos Statskassen. Laanene afdrages i Almindelighed ved Afgifter af Fangsten efter en af Indenrigsministeriet approberet Havnetaxt.

De bornholmske Fiskere have saaledes opnaaet at faa de andre Steder i Landet saa eftertragtede Fiskerihavne, men saa klage de til Gengæld over de daarlige Afsætningsforhold og ønske Oprettelsen af en regelmæssig Dampskibsforbindelse med Tyskland.

Jeg har nu nævnt de Steder her i Landet, hvor Fiskeriet ved Hjælp af Havneanlæg og Benyttelsen af større Baade har gjort størst Fremskridt, men der er ogsaa flere andre Steder, hvor man har anlagt Fiskerihavne ved rentefri Laan hos Statskassen, og hvor man — ogsaa ved Laan af Statskassen under vedkommende Kommunes Garanti — har opnaaet at faa nogle søgaaende Fiskefartøjer. Der er saaledes fra forskellige Steder i Limfjorden udrustet Kuttere til Fiskeri i Kattegat og Nordsø, Fiskere fra Halsnæs, Gilleleje, Kerteminde osv. drive et betydeligt Fiskeri i Dæksbaade helt oppe under Anholt, og der er ved næsten alle Fiskerlejer et større eller mindre Antal Dæksbaade, men at endnu den allerstørste Del af Fiskeriet finder Sted med aabne Baade vil fremgaa deraf, at medens der af indregistrerede Fiskekuttere og Dæksbaade paa

over 4 Reg. Tons kun findes c. 250 med noget over 5,000 Tons Drægtighed, er der omtrent 5,000 almindelige aabne Fiskerbaade. Det er særlig den lange Kyststrækning fra Skagen lige ned til Blaavandshuk, der paa Grund af Kystforholdene og den fuldstændige Mangel paa Havne (bortset fra Molen ved Hirtshals og fra Thyborøn Kanal) er henvist til Fiskeri med smaa aabne Baade, der efter Benyttelsen kunne trækkes paa Land, og naar Forholdene for Fiskerne ogsaa paa denne Kyststrækning dog nu ere bedre end forhen, er Grunden dertil den, at Afsætningsforholdene ved de forbedrede Samfærdselsforhold ere heldigere end før, i hvilken Henseende jeg dog ikke kan undlade at tilføje, at jeg for et Par Uger siden i Aalborg Stiftstidende læste en Korrespondance fra det kun 4 Mil fra Byen liggende Fiskerleje Blokhus, hvor det oplystes, at Torske- og Kullerfiskeriet havde været overordentlig rigeligt i lang Tid, men at Følgen deraf var blevet, at Prisen var gaaet ned til under 3 Øre pr. \mathbb{B} , saaledes at det ikke kunde betale sig for Fiskerne at udsætte Liv og Redskaber for Fare ved saa lave Priser.

Som bekendt haaber man paa en kraftig Udvikling af vore Fiskerier, væsentlig ved Havneanlæg paa passende Steder, og saadanne større Fiskerihavne ønskes anlagte ved Anholt som Støtte for Kattegatsfiskerne, ved Skagen samt paa et eller flere Steder ved Jyllands Vestkyst. Ved det sidste haaber man paa intet mindre, end at Vestkystens Fiskere skulde opgive deres nuværende Fiskemethode og tage Tjeneste ombord paa de større søgaaende Fiskerfartøjer, saaledes som Forholdet er blevet ved Elben og Wesern. Det er ikke muligt at faa Vestkystens Beboere til at blive enige om, hvor saadanne Havne eller maaske snarere en

saadan Havn bør anlægges, thi de ville alle have den udenfor sin Dør, men det er ikke ringe Forhaabninger, der knytte sig til Anlægget deraf. Der tales om, hvad Grimsby er blevet til, Grimsby, hvor der for 30—40 Aar siden ingen Havn fandtes, og hvor kun et ringe Antal Fiskekuttere havde hjemme, medens nu den der hjemmehørende Flaade angives til c. 1,000 Damp- og Sejlkuttere og Udbyttet af Fiskerierne til c. 20 Mill. Kr. aarlig, saaledes at Byen nu er en af Verdens største Fiskehandelspladser. Der er som bekendt ogsaa Tale om, at en Havn paa Vestkysten ikke blot skulde være en Fiskerihavn, men ogsaa en Tilflugts- og Trafikhavn af Betydning for Skibsfart og Landbrug, men herpaa skal jeg imidlertid ikke komme ind. Kun saa meget mener jeg at kunne udtale, at for saa vidt Havneanlæg paa Jyllands Vestkyst ere mulige med nogenlunde Bekostninger, er der aabenbart ikke et Menneske her i Landet, som ikke med største Glæde vilde være med til at hjælpe den haardføre og uforfærdede Fiskerbefolkning langs Kysten i dens Erhvervsbestræbelser, en Befolkning, som altid har været rede til at sætte Livet i Vove for at redde Besætningerne paa de Skibe, der ere saa uheldige at komme den farlige Kyst for nær; men jeg kan dog ikke undlade at bemærke, at det efter en netop nu foretaget Undersøgelse vil koste $5\frac{1}{2}$ Mill. Kr. for at anlægge en 12 Fods Havn ved Hvide Sande og 30 Mill. Kr. for at anlægge en 24 Fods Havn sammesteds.

Forinden jeg nu til Slutning fremstiller det Indtryk, som jeg som Lægmand har faaet af skriftlige og mundtlige Udtalelser om Fiskeriets nuværende Tilstand og dets Fremtid, vil jeg meddele nogle statistiske Data, som de senere Aars Interesse for den nævnte Virk-

somhed har skaffet til Veje, ligesom jeg skal komme med et Par almindelige nationaløkonomiske Betragtninger.

Det danske Saltvandsfiskeri — bortset fra Fiskeriet ved Island, Grønland osv. — repræsenterer en Værdi af c. 6 Mill. Kr. aarlig, saaledes at c. 1 Mill. Kr. kommer paa Vestkystfiskeriet, c. $1\frac{1}{2}$ Mill. Kr. paa Fiskeriet i Limfjorden og c. $3\frac{1}{2}$ Mill. Kr. paa Fiskeriet indenfor Skagen. Af dette sidste falder c. $1\frac{1}{2}$ Mill. Kr. paa Jyllands Østkyst, c. $1\frac{1}{4}$ Mill. Kr. paa de sydlige Øer, $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. paa Sællands Nordøstkyst og Øresund og $\frac{1}{4}$ Mill. Kr. paa Bornholm. Af de enkelte Saltvandsfisk give Rødspætterne c. $1\frac{3}{4}$ Mill. Kr., Aalene c. $1\frac{1}{2}$ Mill. Kr., Torskene c. $\frac{3}{4}$ Mill. Kr., Sildene c. $\frac{3}{4}$ Mill. Kr., medens det øvrige Beløb falder paa Fisk af mindre Betydning. Rødspættefiskeriet drives som egentlig Kystfiskeri næsten overalt ved vore Kyster og som udvidet Kystfiskeri — i Henhold til det foregaaende — i Kattegattets nordlige og vestlige Del, langs Jyllands Nordvestkyst og omkring Horns Rev. Aalefiskeriet spiller om Efteraaret, naar Aalen vandrer langs med vore Kyster, en stor Rolle i alle Fjorde og Indvande samt ved de sydlige Øer. Torskefiskeriet hører i det væsentlige hjemme langs Jyllands Vestkyst og drives alene som Kystfiskeri. Sildefiskeriet drives i Kattegattet syd for Anholt, i Storebelt og i Øresund helt ned forbi Møn. Efteraarssildefiskeriet er langt det vigtigste, og de betydeligste Pladser for dette Fiskeri ere Fiskerlejerne paa Sællands Nordøstkyst, ved Øresund, Storebelt og paa Bornholm. Endnu maa bemærkes, at der fra Bornholm om Vinteren drives et ikke ringe Laxefiskeri med Dæksbaade, som ofte gaa 5 à 6 Mil fra Land.

Jeg bemærkede, at Danmarks hele Saltvandsfiskeri repræsenterer en Værdi af omtr. 6 Mill. Kr. aarlig. Til Sammenligning hermed kan det formentlig være af Interesse at fremhæve, at Høstudbyttet her i Landet vel omtrent kan anslaaes til c. 300 Mill. Kr. aarligt, saaledes at det ikke er berettiget uden videre at stille Landbrug og Fiskeri sammen som lige berettigede Faktorer. Det samme vil fremgaa af, at medens der af Landbrug lever over Halvdelen af Landets Indbyggere, bliver det knap et Par Procent, der finde sit Livsophold ved Fiskeri (Fiskerbefolkningen angives nemlig til c. 11,000 Mand, hvoraf der dog ikke er saa faa, der kun af og til give sig af med denne Virksomhed, og hvis man derfor regner Antallet af de Folk, der leve af Fiskeri, til c. 50,000, saa regner man aabenbart ikke for faa).

Medens Staten tidligere saa godt som intet ofrede paa Fiskeriomraadet, opføres der nu paa Statsbudgettet et Beløb af omtrent 150,000 Kr. aarlig til Fiskeriformaal. Af dette Beløb gaar Halvdelen til Fiskerikontrollen og den biologiske Station, medens den øvrige Halvdel anvendes til forskellige Fiskeriøjemed, saaledes til Tilskud til den danske Fiskeriforening og 20,000 Kr. til Forsikringsforeningen for danske Sejlfartøjer til Fiskeribrug. Endelig haves der en Sum paa 300,000 Kr. til rentebærende Laan til Kommuner til videre Udlaan til Fiskere, der ville anskaffe Fartøjer til Havfiskeri.

Med Hensyn til de almindelige nationaløkonomiske Betragtninger vedrørende Fiskeriet kan jeg fatte mig i stor Korthed. Først opstaar Spørgsmaalet, om det kan ophjælpes ved Toldbeskyttelse? Told paa fersk Fisk er for nogle Aar siden foreslaaet af Fiskere her fra Øresundet, som gerne vilde af med Konkurrencen

fra svenske Fiskere, men det maa til vore Fiskeres Ros siges, at Forslaget i Almindelighed ikke vandt Bifald. Det er heller ikke til at se, hvad der for Fiskeriet i sin Helhed, der jo dog maa arbejde paa Export af en stor Del af det opfiskede Kvantum, skulde opnaas ved en Indførselstold, og en saadan vilde tilmed umuliggøre den nuværende Transithandel med svensk og norsk Fisk. At man ikke ved Forandringer i Toldloven skulde kunne hjælpe Fiskeriet, paastaar jeg ikke. Det ser saaledes underligt ud, at man kan indføre Salt toldfrit til Anvendelse i Landbruget men ikke i Fiskeriet.

At anvende Udførselspræmier til Ophjælpning af Fiskeriet er der ganske vist ingen, der ligefrem har anbefalet, men det maa dog erindres, at det samme opnaaes, hvis der ved Tilskud fra Statskassen af Hensyn til Fiskeriet etableres en Dampskibs- eller en Jernbaneforbindelse med Udlandet, som uden Tilskudet ikke vilde kunne betale sig.

Paa disse rent theoretiske Betragtninger skal jeg imidlertid ikke komme for nøje ind, men hellere holde mig til Fiskeres og Fiskerikyndiges Udtalelser, og i saa Henseende bemærke, at de praktiske Folks Udtalelser om alle mulige Fiskeriforhold ere i allerhøjeste Grad modsigende og forskellige efter de forskellige Steder og Interesser, og kun stemme overens paa et Omraade, nemlig i at fremhæve, at Fiskeriet i vore Farvande er gaaet betydeligt tilbage i de senere Aar, efter at det har været drevet med større Intensitet, og idet jeg gaar ud fra, at denne Betragtning er rigtig, skal jeg gaa lidt nærmere ind paa Udsigterne for det danske Fiskeris Fremtid.

Man kunde jo nu tænke sig dette delvis baseret

paa det egentlige Havfiskeri. I saa Henseende bemærkes det, at Folk, hvis Indsigt paa dette Omraade er utvivlsom, mene, at Vesterhavet nu i adskillige Aar er blevet saaledes gennempløjet af engelske og tyske Damptrawlere, at Fiskemængden er aftaget meget betydeligt, og at det derfor ikke mere kan være Basis for et Havfiskeri i større Stil. Man er derfor i England og Tyskland blevet tvunget til at søge andre Fangstpladser og har fundet saadanne i Farvandet omkring Island, hvorfor ogsaa alle Planer og Overvejelser i disse Lande nu gaa ud paa at søge Fiskeriforetagender paa dette Sted fremmede paa bedste Maade. Hvis dette forholder sig rigtigt, kunne vi selvfølgelig heller ikke basere et Havfiskeri paa Vesterhavet, men maa følge Trop, og saa bliver altsaa Spørgsmaalet, om der her i Landet er Betingelser for at kunne drive et egentligt Havfiskeri paa saa fjerne Fiskepladser, om der altsaa her i Landet foruden den fornødne Kapital, der utvivlsomt er til Stede, er den nødvendige Dygtighed og Energi hos de Folk, hvis Samvirken udkræves, altsaa ikke blot er det nødvendige Menneskemateriale til Mandskab og Befalingsmænd paa Fiskerfartøjerne, men ogsaa om der er de fornødne kommercielle Betingelser hos de Folk, der skulle skaffe Fangsten afsat, i hvilken Henseende jeg skal bemærke, at der naturligvis ikke kan være Tale om, at Fiskefartøjerne skulde komme til danske Havne med Fangsten men maa afsætte denne paa de udenlandske Markeder. Om disse Betingelser ere tilstede, er jo et Spørgsmaal.

Selv om imidlertid et egentligt Havfiskeri kan oparbejdes her i Landet, bliver dog Fiskeriet i vore Farvande altid af Betydning, og at dette kan udvikles meget, er der formentlig heller ikke nogen Tvivl om,

naar det gaar op for Folk, at den nuværende irrationelle Drift paa mange Punkter maa opgives, og at det er nødvendigt paa Fiskeriets Omraade ligesom med Hensyn til Landbrug, Skovbrug og lignende Erhverv at opgive Rovdriften og gaa over til en Slags Erstatningsdrift. Indtil et vist Udviklingstrin er det aabenbart paa alle disse her nævnte Omraader det rigtigste at tage Rub og Stub, og ingen tænker paa at anbefale, at man strax paa Amerikas Prærier eller i Nordevropas Skove skal indføre Erstatningsdriften, men det varer dog ikke lang Tid, inden en saadan Foranstaltning viser sig nødvendig, og der er formentlig ingen Tvivl om, at noget lignende gælder for Fiskeriets Vedkommende, i hvilken Henseende det dog maa indrømmes, at der med Hensyn til den Slags Fiskerier som f. Ex. de her i dette Foredrag omtalte Sildefiskerier ikke er andet at gøre, end at fange saa mange Fisk som muligt, naar de vise sig. For mange lyder det maaske underligt at tale om Erstatningsdrift med Hensyn til Saltvandsfiskerierne, hvor ikke den enkelte Person kan være sikker paa at høste, hvad han selv har saaet, og hvor der ofte vil kræves Overenskomster mellem flere forskellige Lande om Forholdene i et eller andet Farvand, men det vil dog let ses, at noget kan der gøres i saa Henseende. Det er saaledes Rovdrift, naar der ved Rødspættefiskeriet i Kattegat tages alt, hvad der kommer i Vaaddene, og saadant kan jo forholdsvis let forhindres ved Paabud om Udkastning af Undermaalsfisk, hvilken Ordning det som bemærket netop er paatænkt at indføre ved en svensk-dansk Overenskomst. Det er Erstatningsdrift, naar der som paa forskellige Steder i Udlandet, og som ogsaa med godt Resultat har været forsøgt i Limfjorden udsættes Fiskeyngel, og mange

af vore Farvande passe utvivlsomt udmærket til en saadan Foranstaltning, men Forudsætningen er naturligvis en Mængde indskrænkende Bestemmelser med Hensyn til Fiskefangst og et omhyggeligt Tilsyn fra Myndighederne, hvad Fiskerne, og da ganske særligt de Folk, der kun af og til give sig af med Fiskeri og altsaa ikke ere egentlige Fiskere, i Begyndelsen ikke ville synes om.

Hvis saadanne Foranstaltninger imidlertid ere nødvendige for at bevare vor Fiskebestand, bliver man jo nødt til at underkaste sig dem, og jeg kan ikke tilbageholde den Bemærkning, at ligesom der for dansk Landbrug er opnaaet de smukkeste Resultater ved Overgangen fra Rov- til Erstatningsdrift, saaledes vil det samme forhaabentlig med Tiden kunne ske for Fiskeriets Vedkommende. Endelig skal jeg til Slutning pege paa et Forhold, der maa tillægges stor Betydning, og det er det Samarbejde, der nu her i Landet i Modsætning til tidligere finder Sted paa Fiskeri-omraadet mellem Videnskab og Praxis, saaledes at de ikke mere staa helt uforstaaende og maaske endog fjendtlige overfor hinanden, men at derimod videnskabelige Undersøgelser og Forsøg foretages med praktiske Formaal for Øje, og at Fiskerne forstaa at drage Fordel af de Anvisninger, som Videnskabsmændene have kunnet give. Man har forhaabentlig Ret til at vente sig et ligesaa godt Resultat af denne Samvirken med Hensyn til Fiskeriet, som paa mange forskellige Punkter er resulteret af Samarbejdet, f. Ex. paa Landbrugets Omraade.
